

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

**ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАВОВЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції

19-20 травня 2022 р. || м. Полтава

Полтава – 2022

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ АБРЕВІАТУР АНГЛОМОВНОЇ ПУБЛІЦИСТИКИ

Оксана Тур,

*докторка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри українознавства,
культури та документознавства Національного університету «Полтав-
ська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

Динамічний розвиток усіх сфер суспільного життя спричиняє попит на утворення великої кількості абревіатур. Їх використання дозволяє економити мовні засоби, а відтак уможлиблює передавання більшого обсягу інформації за короткий проміжок часу. Особливо багато абревіатур функціонує в текстах публіцистичного стилю, оскільки тематика публіцистичних статей, у тому числі й англomовних, різноманітна й зачіпає практично всі суспільно значущі теми: політику, економіку, спорт, культуру та ін. Сучасна людина має необмежений доступ до англomовних інформаційних джерел, що сприяє розширенню її кругозору, підвищенню рівня обізнаності, дозволяє порівнювати, аналізувати й висновувати, а тому адекватне відтворення англomовної лексики, і зокрема абревіатур, набуває сьогодні важливого значення.

Дослідженням абревіатур та проблемами їх перекладу опікувалося багато науковців-лінгвістів і перекладачів, зокрема А. Авраменко, С. Барбашева, Е. Бреус, Є. Волошин, О. Гармаш, Ю. Горшунов, К. Єльцов, С. Єнікеєва, В. Карабан, В. Павлов, І. Рахманова, М. Сегаль, Х. Харт, Дж. Шеард та інші. Однак, не зважаючи на це, проблема перекладу абревіатур, які використовуються в текстах англomовної публіцистики, залишається актуальною й донині.

Мета нашої розвідки полягає у з'ясуванні основних засобів відтворення в українській мові абревіатур, які використовують в текстах англomовної публіцистики.

Абревіатури – це найбільш продуктивні лексичні одиниці вторинної номінації, комунікативно значущі в усіх сферах суспільного життя, яке активно висвітлюється в засобах масової інформації – на сторінках газет, журналів, по телебаченню і радіомовленню з метою обговорення, відстоювання і пропаганди важливих суспільно-політичних ідей, а також формування відповідної громадської думки.

Важливим завданням сучасного перекладознавства як науки, є встановлення принципів декодування та кодування абревіатур при переході від однієї мовної картини світу до іншої [1, с. 199]. Словник іншомовних слів подає таке тлумачення поняття *абревіатура*: «Скорочення слова чи словосполучення, вживане в усному і писемному мовленні; складноскорочене слово, утворене різними способами, а також загальноприйняті скорочення слів» [2]. Використання англійських абревіатур українською мовою передбачає оформлення їх кириличною або латинською графікою.

Одним із розповсюджених засобів відтворення абревіатурної лексики англomовної публіцистики є *калькування*. Використовуючи калькування, відтворюють не матеріальну форму лексичної одиниці, а тільки її значення та структуру [3, с. 245]. Калькування англomовних лексичних скорочень можливе на основі перекладу вихідного чужомовного словосполучення з подальшим утворенням абревіатури з відповідних елементів українського словосполучен-

ня, пор.: *OECD* (Organization for Economic Cooperation Development) – *OECP* (Організація економічного співробітництва і розвитку), *IDA* (International Development Association) – *МАР* (Міжнародна асоціація розвитку), *IAC* (International Air Commission) – *МАК* (Міжнародна авіаційна комісія), *BMI* (Body mass index) – *ІМТ* (індекс маси тіла), *NEBL* (North European basketball league) – *ПЄБЛ* (Північноєвропейська баскетбольна ліга) тощо, напр.: *The most appropriate indicator that measures the fat content in the body is the Body mass index (BMI.)* – *Найбільш відповідним показником, який оцінює вміст жиру в організмі, є індекс маси тіла (ІМТ)* [Інтернет].

Не менш поширеним засобом відтворення українською мовою англомовних абrevіатур є фіксація в складноскороченому слові кожної літери (записаної за допомогою латинської графічної системи) знаками кириличної графічної системи, тобто *транслітерація*, пор.: *ANZUS* (Australia, New Zealand and the United States) – *АНЗІУС* (Тихоокеанський пакт безпеки), *UEFA* (Union European de Football Associations) – *УЄФА* (Європейський союз футбольних асоціацій), *NHL* (National hockey league) – *НХЛ* (Національна хокейна ліга), *TV* (Television) – *ТВ* (телебачення), *SMS* (Short Message Service) – *СМС* (служба коротких повідомлень), напр.: *After the meeting at the airport, the UEFA delegation will hold a press conference* – *Після зустрічі в аеропорту, делегація УЄФА проведе прес-конференцію* [Інтернет]. Необхідно зазначити, що абrevіатури, відтворені шляхом транслітерації, мають уявну зручність. Не варто відтворювати англійські скорочення методом транслітерації у тому випадку, коли український варіант скорочення збігається із будь-яким словом, яке має відповідний смисл, напр.: *ARAB* (*active radar augmenter beacon*) – *маяк активного посилювача-відповідача*; *DISC* (*defense industrial supply center*) – *центр промислової підтримки оборонних споруд*; *ATLAS* (*air traffic land and air study*) – *центр з підготовки пілотів до польотів в умовах активного повітряного руху*.

Сьогодні розповсюдження білінгвізму дає змогу вводити до тексту лексичні скорочення без посилання на відповідні англомовні словосполучення та їхній переклад, що свідчить про тенденцію до інтернаціоналізації лексики. Такі абrevіатури відтворюють із збереженням латинської графіки й вимови ініціалів за правилами англійської мови. Відтворення абrevіатур в оригінальному вигляді – це один із найінтенсивніших і поширених способів поповнення української мови новими словами: *EMS* (European Monetary System) – Європейська валютна система, *CNN* (Cable News Network) – Нова кабельна мережа, *COPERS* (Comité provisoire europeen de la recherche spatiale) – Всесвітній європейський комітет з космічних досліджень, *ETG* (Eural Trans Gas) – Євротрансгаз, напр.: *At the end of 2004, the ETG was excluded from the gas system* – *Наприкінці 2004 року ETG була виключена з газової системи*. [Інтернет].

Відтворення абrevіатур в оригінальному вигляді доцільне тоді, коли адресат може самостійно з'ясувати значення слова, необхідного для розуміння тексту чи його фрагмента, адже, навіть якщо у звичайному тексті існує зовсім невідоме слово, цей текст не буде позбавленим змісту. Проте абrevіатури, відтворені в оригінальному вигляді, які подають без розшифрування, значно утруднюють сприйняття інформації, напр.: *Компанія, що представляє інте-*

реси чемпіона **WBA** в суперважкій вазі, офіційно оголосила про зустріч. Нерідко люди, які не знають точного розшифрування англomовних абревіатур, використовують ці слова інтуїтивно. У результаті виникає така нісенітниця, як от: ускладнена абревіатура *CD-диск* при розшифруванні читається як *компакт-диск-диск*. Помилковим також є сполучення *VIP-персона*, бо *VIP* – це абревіатура англійського вислову “very important person”, який українською мовою перекладають як “дуже важлива персона”. Отже, абревіатура *VIP* уже містить слово “персона”, тому повторювати його далі не треба, оскільки це тавтологія.

Варто зазначити, що під час усного відтворення надзвичайно важко перекласти абревіатури, адже немає змоги користуватись словниками, посібниками та іншими допоміжними матеріалами. У такому разі перекладач має покладатися на свої екстралінгвістичні знання [1, с.200].

Отже, абревіатури англomовних публіцистичних текстів потребують адекватного перекладу. Основними прийомами під час їх відтворення в українській мові є транслітерація, калькування та еквівалентний переклад (відтворення в оригінальному вигляді). Найбільш розповсюдженими варіантами відтворення лексичних скорочень англomовної публіцистики в українській мові є калькування та оригінальний графічний вигляд.

Список використаних джерел:

1. Сітко А. В. Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві. Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. Вип. 116. С. 199–203.
2. Словник іншомовних слів. [Електронний ресурс]. URL: Режим доступу <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=98&action=show> (дата покликання: 01.05.2022 р.).
3. Українська мова. Енциклопедія / [Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін.]. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. 824 с.

СИНТАГМАТИКА ВЖИВАНЬ ЛЕКСЕМИ «ВІЙСЬКОВИЙ»

Ірина Царьова,

*докторка філологічних наук, доцентка, професорка кафедри
українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

З огляду на те, що сфера військової діяльності дуже велика і поділяється на різні самостійні галузі знання, існує безліч термінів тактичних, організаційних, військово-технічних, термінів, що належать до різних родів військ та видів збройних сил тощо. Поняття «**вторгнення**», наприклад, є вужчим і використовується для опису нападу збройних сил РФ на територію України. Тоді як поняття «**збройна агресія**» вміщує вторгнення, і дії, не пов'язані безпосередньо з перегином збройними силами державного кордону. Важливо пам'ятати, що **війна** проти України триває з 2014 року. А 24 лютого 2022 року розпочався новий етап цієї війни – **широкомас-**